

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

โรคเรื้อนเป็นโรคติดต่อชนิดหนึ่ง ซึ่งมีพยาธิสภาพเกิดขึ้นที่ผิวหนังและเส้นประสาท อาจส่งผลทำให้ผู้ป่วยโรคเรื้อนเกิดความพิการขึ้นตามส่วนต่างๆของร่างกาย จากเอกสารรายงานประจำปี พ.ศ. 2539 ของกองโรคเรื้อน กรมควบคุมโรคติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข กล่าวว่า ปัจจุบัน (พ.ศ. 2538) ประเทศไทยมีผู้ป่วยโรคเรื้อนที่รักษาหายแล้วแต่ยังมีความพิการอยู่รวม 44,634 คน ที่จะต้องให้การดูแลด้านการป้องกันความพิการ และฟื้นฟูสภาพอย่างต่อเนื่อง และยังมีการตรวจค้นพบผู้ป่วยใหม่รวม 1,297 คน (กระทรวงสาธารณสุข, 2539: 48)

ผู้ป่วยโรคเรื้อนประมาณร้อยละ 25 เป็นผู้ป่วยที่มีความพิการ (กิตติ กิตติอำพน, 2538: 7) ความพิการดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาอย่างมากทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม สภาพความพิการตามอวัยวะต่างๆ ของผู้ป่วยเหล่านี้เป็นที่รังเกียจจากครอบครัว และสังคมจนเป็นปัญหาให้แก่ทางราชการที่จะต้องให้การสงเคราะห์ทั้งค่าอาหาร การจัดหาที่พักอาศัย ฯลฯ การสงเคราะห์ด้านที่อยู่อาศัยในงานผู้ป่วยโรคเรื้อนนั้น มีหน่วยงานของรัฐทำหน้าที่ดูแลรับผิดชอบหลัก 3 หน่วยงาน ได้แก่ กองโรคเรื้อน กรมควบคุมโรคติดต่อ โรงพยาบาลพระประแดง และโรงพยาบาลโรคติดต่อภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กระทรวงสาธารณสุข โดยแบ่งการจัดการออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การจัดให้อยู่อาศัยในนิคมสร้างตนเอง ซึ่งปัจจุบันมีจำนวนรวมกันทั้งสิ้น 13 นิคม (กระทรวงสาธารณสุข, 2536: 18) กระจายอยู่ตามจังหวัดต่างๆทั่วประเทศไทย และการจัดให้อยู่อาศัยในสถานสงเคราะห์ มีลักษณะการอยู่ร่วมกันเป็นชุมชน

โรงพยาบาลพระประแดง จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2466 เพื่อทำหน้าที่ในผู้ดูแล รับผิดชอบให้การรักษา ฟื้นฟูสภาพความพิการและให้การสงเคราะห์แก่ผู้ป่วยโรคเรื้อน โดยจัดให้พักอยู่ในสถานสงเคราะห์และฟื้นฟูผู้ป่วยโรคเรื้อนบริเวณด้านหลังโรงพยาบาล ปัจจุบันมีผู้ป่วยภายในพักอาศัยอยู่รวมกันจำนวน 933 คน ทั้งนี้ไม่รวมคู่สมรส และครอบครัว (งานสถานสงเคราะห์ฯ โรงพยาบาลพระประแดง, 2541)

จากการสำรวจสภาพปัจจุบันของสถานสงเคราะห์และฟื้นฟูผู้ป่วยโรคเรื้อนแห่งนี้ เบื้องต้นโดยผู้วิจัยพบว่ามีปัญหาในด้านกายภาพของที่อยู่อาศัยหลายประการ เช่น ปัญหาสภาพที่อยู่อาศัยเก่าเนื่องจากก่อสร้างมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน มีสภาพทรุดโทรม คับแคบ รวมทั้งมีสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมกับการอยู่อาศัย และสภาพของผู้ป่วยโรคเรื้อน อาทิ น้ำเน่าเสียและท่วมขังทางเดินชำรุดทรุดโทรม ความแออัด ไม่เป็นระเบียบของอาคารที่พัก มีสภาพเป็นชุมชนแออัด สถานสงเคราะห์มีแผนที่จะทำการปรับปรุงสภาพที่อยู่อาศัยให้ดีขึ้นโดยการสร้างเป็นอาคาร ค.ส.ล.สูง 3 ชั้น จากการทดลองบรรจุผู้ป่วยเข้าทำการพักอาศัยแล้วเป็นระยะเวลา 1 ปี พบว่าอาคารดังกล่าวมีสภาพความไม่เหมาะสม สอดคล้องกับผู้ป่วยโรคเรื้อนหลายประการ

ปัญหาต่างๆเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่ และคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยเป็นอย่างมาก อีกทั้งผู้ป่วยเหล่านี้บางส่วนอยู่ในสภาพที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ รวมถึงการเป็นที่รังเกียจของสังคม จึงเป็นเรื่องควรให้ความสำคัญและน่าสนใจในการศึกษาหาข้อเท็จจริงถึงสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการของผู้ป่วยและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การเสนอข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบ ปรับปรุงสถานสงเคราะห์และฟื้นฟูผู้ป่วยโรคเรื้อนแห่งนี้

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษานี้มีรายละเอียดของวัตถุประสงค์ดังนี้

2.1 เพื่อศึกษาสภาพทางด้านกายภาพของที่อยู่อาศัยและการอยู่อาศัยปัจจุบันของผู้ป่วยโรคเรื้อนในสถานสงเคราะห์และฟื้นฟูผู้ป่วยโรคเรื้อน โรงพยาบาลพระประแดง

2.2 เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการในการอยู่อาศัยของผู้ป่วยโรคเรื้อน ในสถานสงเคราะห์และฟื้นฟูผู้ป่วยโรคเรื้อน โรงพยาบาลพระประแดง

2.3 เพื่อหาข้อเสนอนะแนวทางในการออกแบบและปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมสำหรับผู้ป่วยโรคเรื้อน ในสถานสงเคราะห์และฟื้นฟูผู้ป่วยโรคเรื้อน โรงพยาบาลพระประแดง

3. ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้มีรายละเอียดขอบเขตการศึกษา ดังนี้

3.1 มุ่งศึกษาเฉพาะสภาพความเป็นอยู่ และปัญหาทางด้านกายภาพของที่อยู่อาศัย ในสถานสงเคราะห์และฟื้นฟูผู้ป่วยโรคเรื้อน โรงพยาบาลพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

3.2 มุ่งศึกษาโดยใช้ประชากรเป้าหมาย ซึ่งเป็นผู้ป่วยโรคเรื้อนที่ได้ขึ้นทะเบียนรับการสงเคราะห์จากโรงพยาบาลพระประแดงเท่านั้น

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้สามารถอธิบายขั้นตอนการดำเนินงาน ได้ดังต่อไปนี้

4.1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบสาเหตุของการเกิดโรคและความพิการ ลักษณะเฉพาะทางร่างกายของผู้ป่วยโรคเรื้อน ตลอดจนประวัติความเป็นมาของสถานสงเคราะห์ฯ

4.2 ศึกษามาตรฐานและตัวอย่างที่อยู่อาศัยสำหรับคนป่วยโรคเรื้อนและคนพิการ เพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทางกายภาพของที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับผู้ป่วยโรคเรื้อน

4.3 ศึกษาด้วยการสำรวจภาคสนาม (Field Survey) สังเกตการณ์ สอบวัด และภาพถ่าย เพื่อให้ทราบข้อมูลสภาพความเป็นอยู่ทางด้านกายภาพของที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน

4.4 การสัมภาษณ์ผู้ป่วย และผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยใช้แบบสัมภาษณ์ (Structural Interview) และแบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการในการอยู่อาศัย รวมถึงลักษณะโครงสร้างทางประชากรทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนระดับความพิการทางร่างกาย

4.5 นำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ และนำเสนอแนวทางในการออกแบบและปรับปรุงต่อไป

5. นิยามคำศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการนิยามคำศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยกำหนดตามประกาศข้อบังคับกระทรวงสาธารณสุข ว่าด้วยวินัยสำหรับสถานสงเคราะห์และฟื้นฟูผู้ป่วยโรคเรื้อน พ.ศ. 2536 ร่วมกับระเบียบโรงพยาบาลพระประแดง ว่าด้วยข้อปฏิบัติของผู้ป่วยภายในผู้อาศัย และบุคคลภายนอก ในสถานสงเคราะห์ฯ พ.ศ. 2533 ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

สถานสงเคราะห์และฟื้นฟูผู้ป่วยโรคเรื้อน หมายถึง สถานสงเคราะห์ผู้ป่วยโรคเรื้อนที่ตั้งอยู่ในโรงพยาบาลพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

ผู้ป่วยภายใน หมายถึง ผู้ป่วยโรคเรื้อนที่เป็นผู้ป่วยภายใน กล่าวคือ หมายถึงผู้ป่วยโรคเรื้อนที่คณะกรรมการซึ่งกรมควบคุมโรคติดต่อแต่งตั้ง ได้รับไว้สงเคราะห์ภายในสถานสงเคราะห์คนพิการ เพื่อให้การบำบัดโรคเรื้อน และเพื่อการสงเคราะห์ (มีเบี้ยเลี้ยง)

ผู้ปกครอง หมายถึง เจ้าหน้าที่บริหารงานสาธารณสุข ทำหน้าที่หัวหน้างานสถานสงเคราะห์

ผู้อาศัย หมายถึง บุคคลที่มีชื่อผู้ป่วยภายใน แต่ได้อาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์ (เช่น ภรรยาสามี บุตรของผู้ป่วยภายใน) โดยได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการโรงพยาบาลพระประแดง

บุคคลภายนอก หมายถึง บุคคลอื่นที่มีชื่อผู้ป่วยภายใน หรือผู้อาศัยของสถานสงเคราะห์ (โดยไม่ได้รับอนุญาต)

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยในครั้งนี้คาดว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ดังนี้

6.1 ทำให้ทราบความต้องการและปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การอยู่อาศัย เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงสถานสงเคราะห์และฟื้นฟูผู้ป่วยโรคเรื้อนของผู้ที่เกี่ยวข้อง

6.2 ทำให้ทราบแนวทางในการออกแบบทางกายภาพของที่อยู่อาศัย และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับผู้ป่วยโรคเรื้อน ที่มีสภาพร่างกายและสังคมแตกต่างไปจากบุคคลทั่วไป เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาสถานสงเคราะห์และฟื้นฟูผู้ป่วยโรคเรื้อนพระประแดง ให้เป็นไปในแนวทางที่เหมาะสม รวมทั้งใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาในสถานสงเคราะห์และฟื้นฟูผู้ป่วยโรคเรื้อนแห่งอื่นๆ

6.3 สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางจัดทำที่อยู่อาศัยของคนพิการทั่วไป ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากได้เป็นอย่างดี